

Üldharidusprogrammi 2019-2022 seletuskiri

Sisukord

1. Programmi taust ja vajalikkuse põhjendus.....	1
2. Programmi eesmärk ja mõõdikud	3
3. Programmi meetmed ja tegevused	5
3.1. Meede 1: Üldharidusõppe kvaliteedi tagamine	5
3.2. Meede 2: Võrdsete võimaluste tagamine üldhariduses.....	12
3.3. Meede 3: Ligipääsu tagamine üldharidusele	17
4. Programmi elluviimist toetavad ja võimaldavad poliitikainstrumendid	18
5. Programmi tegevuste eeldatav mõju läbivatele teemadele.....	20
6. Programmi juhtimiskorraldus.....	20
7. Tegevuskava.....	23

1. Programmi taust ja vajalikkuse põhjendus

Eesti üldhariduse peamine eesmärk on tagada mitmekesised võimalused iga Eesti inimese arenguks koolieelses lasteasutuses, põhikoolis ja gümnaasiumis. Üldharidus peab toetama õppijate motivatsiooni elukestvas õppes osalemiseks ning tagama pädevused, oskused ja teadmised, et olla aktiivne kodanik, hea inimene ja tulevikus ka hea töötaja.

Üldharidus peab toetama õppijate motivatsiooni elukestvaks õppeks ning tagama selleks kõigile Eesti inimestele nende vajadustele ning võimetele vastavad kvaliteetsed õpivõimalused kogu elukaare jooksul, see tähendab pädevused, oskused ja teadmised, mida inimene vajab, et tunda end väärika isiksusena, kel on eneseteostuse võimalused ühiskonnas, töö- ja pereelus.

Üldharidus jaguneb tasemeti kolmeks: alusharidus, põhiharidus ja üldkeskharidus. Üldharidusprogramm kajastab kõigi kolme taseme eesmärgi ning nende saavutamiseks vajalikke meetmeid, aidates kaasa Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud „Eesti elukestva õppe strateegia 2020“ (edaspidi EÕS) I eesmärgi *Muutunud õpikäsitus* ja V eesmärgi *Võrdsed võimalused elukestvaks õppeks ja õppes osaluse kasv* saavutamisele. EÕS üldharidusvaldkonna eesmärkide täitmine toimub koosmõjus teiste EÕS programmidega, sh „Pädevad ja motiveeritud õpetajad ning haridusasutuste juhid“, „Digipöörde programm“, „Tööturu ja õppe tihedama seostamise programm“ ja „Koolivõrgu programm“. Teistest EÕSi valdkondlikest programmidest koordineeritakse programmi tegevusi „Täiskasvanuharidusprogrammi“, „Kutseharidusprogrammi“ ja „Kõrgharidusprogrammiga“. Üldharidusprogramm panustab Eesti konkurentsivõime kava „Eesti 2020“, „Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2014-2020“ ja arengukava „Lõimuv Eesti 2020“ eesmärkide täitmisel.

Alusharidus

Alushariduse omandamine toetab lapse füüsilist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut ning annab teadmised ja oskused kooliõpingute alustamiseks. Alusharidus toetab laste õppimist takistavate probleemide varajast märkamist ja lapse individuaalset arengut.

Rahvusvahelise õpitulemuste uuringu PISA (Program for International Student Assessment) tulemustest selgub, et nende 15-aastaste õpilaste, kes on omandanud alusharidust koolieelsetes lasteasutustes, õpitulemused on paremad, kui õpilastel, kes pole lasteasutuses käinud. Eestis käib koolieelsetes lasteasutustes 93,6% 4-aastastest kuni kooliealistest lastest. Eesmärk on võimaldada kõigile 3-6-aastastele lastele, kvaliteetne alusharidus koolieelses lasteasutuses või lapsehoius.

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava rakendusuuringu tuginedes täiendatakse õppekava ja toetatakse aktiivõppe meetodikate, kaasava hariduse ning kiusamisvastaste meetmete rakendamist. Alushariduse ja lapsehoiu kontseptsiooni alusel täiendatakse valdkonna seadusandlust, et arvestada rohkem laste ja perede vajadusi ning kohalike omavalitsuste võimalusi.

Põhi- ja üldkeskharidus

Eestis on võrreldes teiste maailma riikidega ühtlaselt tugev üldharidussüsteem. Väärtustades ja arendades meie edulugusid, peame samas pöörama tähelepanu meie õpilaste väheste probleemilahenduse oskusele ning koolisüsteemi võimekusele märgata varakult erivajadusega last (sh andekat) ja diferentseerida õppeprotsessi, et arvestada lapse isiksust ja arenguvajadusi. PISA tulemused näitavad, et Eestis on väike nende õpilaste osakaal, kes sooritavad PISA testi kahel kõrgeimal tasemel, samas on ühiskonna arenguks oluline arendada andekate õpilaste potentsiaali. EÖSis on seatud eesmärgiks oluliselt suurendada tiptasemel oskustega õpilaste osakaalu.

Eesti on olnud põhikoolist väljalangemise vähendamisel üks edukamaid riike Euroopas. Põhikoolist väljalangemine kolmandas kooliastmes ja õppetöö katkestamine gümnaasiumides on viimastel aastatel püsinud stabiilsena (2015/16 õppeaastal põhikooli kolmandas kooliastmes 0,3% ja gümnaasiumis 0,8%), kuid endiselt on kõrgem väljalangemine poiste seas.

Eesti Hariduse Infosüsteemi (edaspidi *EHIS*) andmetel vajas 2016/17.õppeaastal 17,8% põhihariduse statsionaarse õppevormi õpilastest koolis tugispetsialistide abi, et saavutada õppekavas püstitatud õpi- või arengutulemused. Keskmiselt 4,8% kõigist üldhariduskoolides õppivatest lastest vajavad aga puudest või muust häirest tulenevalt spetsiifilist õppekorraldust ja ressursimahukaid tugimeetmeid. Nende laste toetamiseks on oluline roll pädevate spetsialistide poolt läbiviidud uuringutel ja nende poolt antud hinnangutel ning spetsialistide koostööl.

Kaasava hariduse põhimõtete rakendamise toetamiseks ja väljalangemise vähendamiseks oleme käivitanud õppenõustamise süsteemi. Selleks, et sihtgrupid saaksid kõik vajalikud teenused kätte mugavalt ühest kohast, koondati alates 1. septembrist 2014 erinevate teenuste – eripedagoogiline, logopeediline, sotsiaalpedagoogiline ja psühholoogiline nõustamine – kõikides maakondades tööd alustanud Rajaleidja nõustamiskeskustesse.

Kaasava hariduse põhimõtete juurutamine meie koolisüsteemi on muutumas üha suurenevaks väljakutseks. Seetõttu on oluline pöörata enam tähelepanu meetmetele, mis toetavad koole, et hariduslike erivajadustega (HEV) õpilased saaksid tavakoolis piisavalt vajalikku tuge, et HEV õpilaste kaasatus tavakooli oleks võrreldes Euroopa ja Põhjamaadega Eestis samaväärne. Erinevate koostöömudelitega tuleb tagada, et ministriumid koordineerivad omavahel õpilast toetavate tugimeetmete loomist ja rakendamist. Ajakohastatakse erivajadustega õppurite õppekorraldust (sh seadusandlus, rahustus, õppevara, juhendmaterjalid jms). Toetatakse turvalist koolikeskkonda edendavaid programme ning inimõiguste haridust, väärtuskasvatust ja meediakirjaoskust edendavaid tegevusi.

2009. aastal jõustusid koolieelse lasteasutuse ja 2010. aastal põhikooli ja gümnaasiumi riiklikud õppekavad (uuendatud 2014), kuid on koole, kus nende rakendamine on suureks väljakutseks. Oluline on seda tegevust seirata, et tuua välja kitsaskohad ja kavandada asjakohaseid meetmeid koolide toetamiseks.

Kõrg- ja kutsehariduses tehakse valikuid tehnika- ja täppisteaduste kasuks vähem kui tööturg vajab. Seepärast on oluline suurendada loodus-, täppis- ja tehnoloogia valdkonna (LTT) köitvust juba üldharidussüsteemis, seda nii õppekavade arendamise, õpetajakoolituse, õppevara mitmekesistamise ja digitaalsete võimaluste laiendamise kui ka erinevate algatuste ja projektide toetamisega. Gümnaasiumides on oluline toetada koolide omanäolisuse ja valikuvõimaluste suurendamist, sh LTT ja interdistsiplinaarsete valikkursuste kättesaadavust.

Muutunud õpikäsitlus eeldab muutusi ka välishindamises, eeldab kujundava ehk õppimist toetava hindamise arendamist ja kasutamist koolides - üleminekut kontrollimehhanismilt arengut toetavale hindamisele. Senine välishindamise süsteem täidab paljuski just kontrollivat funktsiooni. Eesmärk on muuta õpitulemuste välishindamine koolidele praktiliseks *tööriistaks* ning toetada suurema vastutuse võtmist. 2014. aastast alustati üleminekut uuele lõpueksamite ja tasemetööde süsteemile ning ettevalmistusi kooli panuse hindamiseks õpilaste edasijõudmises. Tasemetööde ja eksamite süsteemi arendamist jätkatakse, et võimaldada koolidele mitmekesine ja õppimist toetav tagasiside. Hindamisvõimaluste täiustamisel jätkatakse e-testide väljatöötamist ja rakendamist. Põhikooli- ja gümnaasiumiseadusega on koolijuhile antud järjest suurem vastutus juhtimises. Oluline on kaasata koolide hindamisse ja arengu kavandamisse nii koolisesed (õpetajad, õpilased jne) kui koolivälised osapooled (lapsevanemad, pidaja jne). Vajalik on töötada välja ka olulisimaid tegevus- ja tulemusnäitajaid koondav koolide hindamismudel, mis toetaks koolijuhte juhtimisotsuste tegemisel ning kujundaks avalikkuses ühtse arusaama heast koolist.

Eesti on muutumas üha mitmekeelsemaks ja –kultuursemaks riigiks. Ühiskonna sidususe ja turvalisuse säilitamiseks ja arendamiseks muutub aina olulisemaks väärtuspädevuse, üldinimlike väärtuste ja inimõiguste ning kriitilise mõtlemise, sh. meediakirjaoskuse arendamine. Samuti on oluline rahvusvahelise mõõtme laiendamine üldhariduses. Tallinnas ja Tartus korraldatakse Rahvusvahelise Bakalaureuseõppe Organisatsiooni (IBO) õppekavade kasutuselevõtmist alg-, kesk- ja gümnaasiumiastmes ning Tallinna Euroopa Kooli tegevust. Jätkuvalt on vaja toetada vene õppekeelega koole nii õppeprotsessi kaasajastamises kui ka eesti keele õppe tihendamises. Laiendada tuleb eesti keelest erineva õppekeelega koolieelsete lasteasutuste, põhikoolide ja gümnaasiumide eesti keele ja eestikeelse õppe võimalusi. Suurendada tuleb toetust eesti õppekeelega koolidele ja koolieelsetele lasteasutustele, kus õpivad eesti keelest erineva emakeelega õpilased – tagada vajadusel individuaalse keeleõppe toetus ning muud olulised tugisüsteemid. Soodustada tuleb eesti ja eesti keelest erineva emakeelega õpilaste koos tegutsemist ja õppimist ning erinevates mitteformaalõppe vormides osalemist.

2. Programmi eesmärk ja mõõdikud

Programmi eesmärk on tagada kõigile õpilastele võrdne ligipääs kvaliteetsele üldharidusele ja valmisolek edasisteks haridusvalikuteks.

Programm aitab kaasa järgmiste Eesti elukestva õppe strateegia 2020 ja teiste programmide mõõdikute saavutamisele:

Indikaator	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	Sihttase									
Madalal tasemel oskustega (PISA uuringus alla 2. taseme saavutanud) õpilaste osakaal (%): -funktsionaalne lugemisoskus; -matemaatiline kirjaoskus; -loodusteaduslik kirjaoskus	PISA A 2012 9,1 10,5 5,0	-	PISA A 2015 10,7 11,2 8,7	-	-	PISA 2018 7,5 8,0 5,0	-	-	täpsustub 2019	-
Tipptasemel oskustega (PISA uuringus 5. ja 6. taseme saavutanud) õpilaste osakaal (%): funktsionaalne lugemisoskus; matemaatiline kirjaoskus; loodusteaduslik kirjaoskus	PISA A 2012 8,4 14,6 12,8	-	PISA A 2015 11,1 14,2 13,5	-	-	PISA 2018 >10 16 14,4	-	-	täpsustub 2019	-
Madala haridustasemega mitteõppivate 18–24-aastaste osakaal (%)	9,7	12	12,2	10,9	10,8	<10,0	<9,5	<9	<9	<9
Põhikoolist väljalangevus kolmandas kooliastmes (%)	0,6 (12/13)	0,5 (13/14)	0,5 (14/15)	0,3 (15/16)	0,3 (16/17)	hoida taset		<1	<1	<1
Õppetöö katkestajate määr gümnaasiumides (väljalangevus gümna. 1. õppeaastal) (%)	1,1 (12/13)	1,1 (13/14)	0,9 (14/15)	0,9 (15/16)	0,8 (16/17)	<0,9	<0,9	<0,8	<0,8	<0,8
LTT (loodus- ja täppisteadused, tehnika, tootmine ja ehitus) erialade lõpetajate osakaal (%) kõrghariduses ¹	27,1	26,4	26,5	27,4	28,9	28	28,5	29	30	30
Keskhariduse omandanute osakaal 4 aastat pärast põhikooli lõpetamist	78,6	78,0	76,8	75,5	79,5	78	80	82	82	82

Programmi mõõdikud:

Indikaator	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	sihttase									
Erinevate osapoolte rahulolu õpikeskkonna ja –korraldusega (keskselt ja regulaarselt õppeasutustes toimuv	-	-	-	metoodika väljatöötamine ¹		1. mõõtmine	kasvab	kasvab	kasvab	Kasvab

¹ Metoodika muutus 2017. a. Alg- ja sihttasemed määratud ISCED2011 järgi.

rahulolu-hindamine)										
Tavaõppes täiendavaid tugimeetmeid ja tingimusi vajavate õpilaste osakaal, kes saavad üldist tuge (%)*	93	94	95	95	98	100	100	100	100	100
Tõhustatud ja erituge vajavate õpilaste ² osakaal, kes on kaasatud tavaõppesse**	28	27	27	25	20	1. mõõtmine	väljatöötamisel	väljatöötamisel	väljatöötamisel	väljatöötamisel

* Indikaatori meetodika muutus seoses seadusandluse muutusega alates 01.02.2018. a.

** Indikaatori meetodika muutus seoses seadusandluse muutusega alates 01.02.2018. a. Uued sihttasemed töötatakse välja 2018. a lõpuks (peale esimest mõõtmist).

3. Programmi meetmed ja tegevused

3.1. Meede 1: Üldharidusõppe kvaliteedi tagamine

(EÕS 1.1.1., 1.2.1., 1.2.2., 1.2.3., 1.2.4., 1.4.1., 1.4.2., 3.5.1. ja 3.5.2.)

Meetme eesmärk: Üldharidusõppe sisu ja maht on viidud vastavusse riiklike õppekavade eesmärkide ja õpitulemustega sh võtmepädevustega ning vastavalt on muudetud ka hindamis põhimõtted.

Indikaator	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
					sihttase				
Huvitava Kooli tegevustesse kaasatud üldhariduskoolide osakaal (%)***.	5	18	32	42	60	80	80	-	-
Turvalisuse ja väärtuskeskseid programme rakendanud päevase õppega koolide osakaal (%).	24	35	42	62	65	75	85	85	85
Turvalisuse ja väärtuskeskseid programme rakendanud koolieelsete lasteasutuste osakaal (%).	57	67	81	84	88	90	95	95	95

***Algatus lõpetab tegevuse 2020, st järgnevate aastate kohta indikaatoreid ei ole.

² Varasem nn HEV2

Tegevus 1.1: Riiklike õppekavade arendamine ja rakendamise toetamine (EÖS 1.1.1.)

2008. aastal võeti vastu koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava ja 2010. aastal põhikooli riiklik õppekava, gümnaasiumi riiklik õppekava ja põhikooli lihtsustatud õppe riiklik õppekava. Põhikooli- ja gümnaasiumi riiklikke õppekavasid kaasajastati 2014. aastal eesmärgiga rõhutada üldpädevuste arendamise olulisust ja ainetevahelist lõimingut, individuaalset lähenemist õppijale ning koolide õppekavade omanäolisust ja kogukondlikku aspekti. Koolid pole olnud uuenduste rakendamisel ühtviisi edukad ning vajavad jätkuvalt nõustamist. Lihtsustatud õppe korraldamine ei lähtu samadest rõhuasetustest ja väärtusalustest ega nüüdisaegse õpikäsituse põhimõtetest, mis on sätestatud põhikooli riiklikus õppekavas. Õppijate arengu toetamiseks ajakohastatakse hindamise üldised põhimõtted, korraldus ja tugitegevused ning toetatakse koole, et hindamisel ja õppimisele ning arengule tagasiside andmisel oleks võimalik arvestada õpilaste individuaalse arengu vajadustega, kaasava hariduse põhimõtetega ja toetataks mõjusalt 21. sajandil vajalike pädevuste omandamist.

Tulemus: Kõikide õpilaste arendamine õppeprotsessi käigus toimub samadel väärtusalustel ja ühtsete õpikäsituse põhimõtete kohaselt. Üldhariduse riiklikes õppekavades kirjeldatud ainekavad aitavad kaasa õpilase terviklikku arengut toetava õppe korraldamisele ja tagasisidestamisele põhikoolis ja gümnaasiumis ning õppeprotsessis lähtutakse riiklike õppekavade üldosades seatud eesmärkidest, sh vajadusest luua õpikeskkond, mis toetab üld- ja valdkonnapädevuste kujundamist.

- 1.1.1 Uuendatakse koolieelse lasteasutuse, põhikooli ja gümnaasiumi riiklikud õppekavad, sh ühitatakse põhikooli riiklik õppekava põhikooli lihtsustatud riikliku õppekavaga.

Tulemus: Riiklike õppekavade sisu ja maht toetavad nüüdisaegse õpikäsituse juurutamist ning tulevikuoskuste kujundamist. Kõik erisused hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduses kajastuvad ühes põhikooli riiklikus õppekavas. Koolieelse lasteasutuse riiklikusse õppekavasse on sisse viidud lähtuvalt rakendusühtsuse tulemustest väärtus- ja meediakasvatuse eesmärgid ja õppe- ja kasvatuskorralduse põhimõtteid uuendatud. I kooliastmes kirjeldatud õpitulemused toetavad lastel lasteaias kujunenud arengupotentsiaaliga arvestamist ja sujuvat üleminekut lasteaiast kooli.

- 1.1.2 Nõustatakse õppeasutusi riiklike õppekavade rakendamisel. Viiakse läbi infopäevi koolieelsete lasteasutuste ja koolide meeskondadele ning toetatakse neid uuenduste sisseviimisel õppeasutuse õppekavadesse.

Tulemus: kooliõppekavad kujunevad koolis ka tegelikult õppe- ja kasvatustöö korraldamise alusdokumendiks ja reguleerivad koolidele riiklike õppekavadega antud võimalusi.

- 1.1.3 Viiakse läbi tegevusi, mille eesmärk on tõsta õppijate õpihuvi ja –tulemusi, sh huvi LTT valdkonna vastu:

- Toetatakse koole õpilaste LTT õpihuvi ja –tulemusi edendamisel, õpilaste osalemist jätkusuutlikku arengut toetavates tegevustes, sh rahvusvahelistes õpilaspõhises GLOBE (ülemaailmne koolide keskkonna- ja teadushariduse programm, Eestist osaleb ca 80 kooli) ja *Baltic Sea Project* (rahvusvaheline koolide võrgustik *Läänemere projekt*, Eestist osaleb ca 30 kooli), arendatakse probleemipõhist õpet, integreeritakse jätkusuutlike arengu põhimõtted aineõppesse, toetatakse õpilaste uurimuslikke tegevusi ja uurimistöode läbiviimist, õpilasuurimistöode konverentside ja üleriigiliste õppelaagrite korraldamist;
- Töötatakse välja koole toetavad meetodilised materjalid ja lahendused loovtööde, praktiliste tööde ning uurimistöode tegemiseks, uuendused rakenduvad 2018. a;
- Arendatakse välja karjääriõppe ning ettevõtlusõppe koostoimiv mudel. 2018.aasta lõpuks töötatakse välja uued pädevustepõhised põhikooli ja gümnaasiumi ettevõtlikkuse ja karjääriõppe valikkursused. Järgnevatel aastatel suunatakse koole neid kursusi rakendama Töötatakse välja nüüdisaegsed meetodilised materjalid karjääri-, ettevõtlus- ja finantskirjaoskuse õpetamiseks, mis aitavad õpetajatel kujundada õpilase eneseteadlikkust karjääri- ja ettevõtlikkusest, loovust, lahenduste leidmist, planeerimist ja tegutsemist ja suunatakse õpetajad neid kasutama. Suurendatakse gümnaasiumide võimalusi pakkuda mitmekesisemaid valikuid matemaatikas, loodusteadustes ja tehnoloogia valdkonnas sh valikkursuste näol. Uuendatakse matemaatika ainekava põhikoolis ja gümnaasiumis ning suurendatakse matemaatikaõppe seotust reaalse eluga.

Tulemus: Kasvab uurimusliku ja probleemipõhise õppe osakaal koolides ning suureneb koolide arv, kes kasutavad õppimise korraldamiseks erinevaid võimalusi väljaspool koolikeskkonda (muuseumis, ettevõttes, looduskeskuses jm). Suureneb LTT valdkonda ja ettevõtlusõpet populariseerivate pädevustepõhiste atraktiivsete valikkursuste hulk, sh koostöös kõrgkoolidega, teadusasutustega ja ettevõtetega. Karjääriõppe ja Töötukassa poolt (alates 2019. a) pakutav karjäärinõustamine täiendavad teineteist ning moodustavad õpilaste jaoks terviku.

1.1.4 Tagatakse kvaliteetse ja mitmekesise õppematerjali (sh digitaalse) olemasolu ja soodustatakse koolide teadliku nõudluse kujunemist kvaliteetsete õppematerjalide järele:

- Viiakse läbi perioodilist seiret, et saada ülevaadet õppematerjali olemasolu ja kasutamise kohta, määratakse kindlaks õppematerjali ajakohastamise vajadus ning planeeritakse arendustegevused.
- Õppematerjali retsenseerimise ja väljaandmise protsess hoitakse ajakohasena, kaasates sellesse ka aineühendusi. Aineühenduse retsensiooni kaudu tõstetakse tegevõpetajate rolli õppekirjanduse arendamisel ning teadlikuma nõudluse teket õppekirjanduse tellimisel, mille kaudu omakorda paraneb õppekirjanduse kvaliteet.
- Toetatakse aineühendusi, et nad jälgiksid õppekirjanduse olukorda ning annaks informatsiooni ja soovitusi õppekirjanduse arendamiseks.

Tulemus: Üldharidusasutustele on kättesaadav kõiki õppeteemasid kattev nõuetekohane ja nüüdisaegset õpikäsituse rakendamist toetav vajalik õppematerjal. Õppematerjalide loomine toimub õpetajate ühenduste ja õppematerjalide loojate koostöös. Koolid ja õpetajad on teadlikud nüüdisaegse õpikäsituse rakendamist toetava õppematerjali võimalustest ja suudavad seda kasutada. Õppematerjalide loojad on teadlikud õppekavaarenduse suundadest nii, et õppematerjalide koostamine oleks võimalikult operatiivne ja tuleviku vajadusi arvestav.

1.1.5 Suurendatakse õpilaste liikumisharrastust:

- Toetatakse Liikuma Kutsuva Kooli programmi võrgustiku laienemist koolides ja lasteaedades.
- Kujundatakse spordialade keskne kehalise kasvatus õpe ümber nüüdisaegseks, liikumisoskustele orienteeritud õppeaineks, mis arvestab õpilaste liikumisharrastusega väljapool kooli.

Tulemus: Koolide hinnangul on suurenenud õpilaste igapäevane liikumine ning mitmekesistunud liikumisvõimalused koolis, kujunenud on oskused igapäevaselt aktiivselt liikuda ja tegeleda liikumisharrastusega.

1.1.6 Ajakohastatakse riigikaitse- või sisekaitseõpetuse läbiviimist koolides:

- Koostöös siseministeeriumi ja kaitseministeeriumiga toetatakse vastavalt 2016. aastal kinnitatud kontseptsioonile koole riigikaitse- ja sisejulgeoleku alase õpetuse läbiviimisel, sh mitmekesistatakse ainekavasid. Vaadatakse üle võimalused lõimida riigikaitse õpetusse sisejulgeolekuteemad ja lõimides olulisimad märksõnad õppekava erinevatesse ainevaldkondadesse.

Tulemus: On suurenenud õpilaste arv, kes on kooli lõpetades läbinud riigikaitseõpetuse. Kõik õpilased, kes õpivad Eesti koolides, saavad olulisimad algteadmised riigikaitse ja sisejulgeoleku alastest teemadest.

1.1.7 Suurendatakse koostööd gümnaasiumide ja kutsekoolide vahel:

- Riiklikes õppekavades kirjeldatakse õpitulemused nii, et üldkeskhariduse õpitulemused oleksid rakendatavad kutsekeskhariduse üldainete õppe moodulitena. Riiklike õppekavade arendamisel arvestatakse kutseharidusest saadud ettepanekutega kasutada kutseõppe sisulisi valikmooduleid gümnaasiumi õppekava valikainete õppe mitmekesistamiseks.
- Analüüsitakse ja tehakse ettepanekud gümnaasiumi ja kutseõppeasutuste riiklike õppekavade sidustatuse ja õpiteede ning üleminekute paindlikkuse arendamiseks.
- **Tulemus:** Õpilased saavad rohkem valida endale huvitavaid väljakutseid, sõltumata koolitüübist.

1.1.8 Ajakohastatakse informaatika õppe võimalused põhikoolis ja gümnaasiumis. Luuakse uued valikained/kursused loomine eesmärgiga arendada õpilaste tehnoloogilist kirjaoskust ja oskust luua tehnoloogiat (sh nt robotika, mehhatroonika, programmeerimine, multimeedia, võrk ja süsteem jne).

Tulemus: Informaatika valikõppeaine kava põhikooli II ja III kooliastmele on täiendatud temaatiliste moodulitega, vajadusel on loodud gümnaasiumile eraldiseisev aineteülene valikkursus ning informaatika kui horisontaalne läbiv teema on lõimitud eri õppeainete õppeprotsesside kirjeldustesse. Informaatika õppimine toetab nii programmeerimisoskuse kujunemist, kui digipädevuse kujunemist (sh tehnoloogiapädevus) laiemalt.

1.1.9 Ajakohastatakse õpilasele hindamise abil tagasiside andmise süsteem nii, et hindamisel lähtutakse koolis seatud eesmärkidest, sh õpitulemustest, arvestatakse omandatud õpitulemuste ja õppimise protsessi ulatust ja sügavust, täpsustatakse eristava ja mitteeristava hindamise lähtekohti,

Tulemus: Koolid kasutavad senisest laiemaid ja terviklikumaid võimalusi õppimise ja arengu toetamiseks, õpilased ja vanemad saavad tagasisidet, mis kajastab lapse tegelikult omandatud teadmisi ja oskusi ning hoiakuid ja annab järgmisele haridustasemele selgemat teavet õpilase edenemise ja haridusvajaduste kohta sh kõrgemate mõtlemistasandite kujunemise ja tähendusliku õppimise kohta.

Tegevus 1.2: Õppeasutuste hindamine, õpitulemuste välishindamine ja hindamispõhimõtete muutmine
(EÕS 1.2.1., 1.2.2., 1.2.3., 1.2.4.)

EÕS näeb ette hindamispõhimõtete muutumist – õppija ja õppeasutuse kui õppiva organisatsiooni tulemuslikkuse hindamisel liigub rõhuasetus kujundavale hindamisele. Välishindamises lähtutakse Haridus- ja teadusministri käskkirjaga kinnitatud üldhariduse välishindamise kontseptsioonist „Üldhariduse välishindamise ülesanded, põhimõtted ja arendamise alused aastani 2020“.

Tähelepanu alla võetakse õpitulemuste välishindamise ajakohastaminele, sealhulgas üldpädevuste– ja ainetestide ning ülesannete kogumike ning uuendatud funktsionaalsusega tasemetööde ja põhikooli ühtsete ülesannetega lõpueksamite kasutusele võtmisele, uue lõpueksamite mudeli rakendamisele, rahvusvaheliste ja siseriiklike uuringute läbiviimisele. Nii õpetajale vabaks kasutamiseks suunatud hindamisvahendite kui ka tasemetööde ja eksamite ettevalmistamine, läbiviimine ning analüüside teostamine hakkab toimuma e-keskkonnas. Selleks parandatakse hindamisvahendite diagnostilisi omadusi, luuakse taseme- ja eksamitöödel põhinevad võimalused õppetöö panuse hindamiseks õpilaste edasijõudmises ning muudetakse Eksamite Infosüsteemis kasutajatele esitatav tagasiside mitmekesisemaks ja põhjalikumaks.

Õppijate arengu toetamiseks ajakohastatakse olemasoleva hindamise raamistikuga seatud hindamise üldised põhimõtted, korraldus ja tugitegevused ning toetatakse koole, et hindamisel ja õppimisele ning arengule tagasiside andmisel oleks võimalik arvestada õpilaste individuaalse arengu vajadustega, kaasava hariduse põhimõtetega ja toetataks mõjusalt 21. sajandil vajalike pädevuste omandamist.

Kõigi arendustööde sisuline eesmärk on pakkuda õpilastele/vanematele ja õpetajatele mitmekesist ja õppija arengu suunamist toetavat infot õppimise tulemuslikkuse ja tõhususe kohta.

1.2.1 Korraldatakse ja arendatakse õpitulemuste välishindamist; rakendatakse meetodikat, mis võimaldab hinnata võtmepädevusi, probleemilahendusoskusi ja selgitada koolide panust õpilaste edasijõudmisesse.

- Töötatakse välja ja võetakse kasutusele üldpädevuste hindamisvahendid. Töötatakse välja meetodika koolide panuse hindamiseks õpilaste edasijõudmisele. Digipöörde programmi kaasabil luuakse asutatavate testide haldamiseks ja läbiviimiseks ning analüüside teostamiseks kohaste võimalustega elektroonilise testimise keskkond. Koolidele luuakse võimalus paindlikult kasutada e-tasemetöid ja saada tulemuste kohta tagasisidet.

Tulemus: Õpilasele, vanemale, koolile, kooli pidajale ja riigile antav tagasiside hõlmab täpsemat teavet õpilaste ja klasside õpivajaduste kohta ning kirjeldab

koolide panust õpilaste edasijõudmises. Riik on kindlustatud hariduspoliitiliste otsuste tegemiseks vajaliku informatsiooniga.

- 1.2.2 Koostöös sidusrühmadega töötatakse välja tegevus- ja tulemusnäitajad, mis mõeldavad õppeasutuse õppe- ja kasvatusprotsessi tulemuslikkust, tõhusust ja osapoolte rahulolu, mis toetavad EÕSi rakendumist üldhariduses.

Tulemus: Vanemad, kogukonnad ja riik on teavitatud koolieelsete lasteasutuste ja koolide keskkonna olukorrast ning õppe tulemuslikkusest. Välja on selgitatud toetust vajavad koolid ja koolid, mille tegevust saab tuua eeskujuks teistele. Koostöös ülikoolidega pakutakse koolidele arendusprojektides osalemise võimalust.

- 1.2.3 Viiakse läbi rahvusvahelised võrdlusuuringud üldhariduses (sh 2021. a – PISA uuringu põhitest ja loova mõtlemise ja IKT test, TALIS). Koostatakse huvigruppidele vajalikud analüüsid PISA 2018 ja 2021 tulemustest.

Tulemus: Haridussüsteemi tulemuslikkusest ja kitsaskohtadest on saadud ülevaade, millele tuginedes algatatakse siseriiklikke uuringuid probleemide põhjuste selgitamiseks, levitatakse head kogemust koolides ja töötatakse välja meetmed kitsaskohtade leevendamiseks.

- 1.2.4 Kohalikke omavalitsusi toetatakse koolipidaja rolli teadvustamisel ja täitmisel kohaliku tasandi hariduse korraldamisel.

Tulemus: Koolipidajad on teadlikumad pidaja kohustustest ja võimekamad nende täitmisel.

- 1.2.5. Ajakohastatakse õpilasele hindamise abil tagasiside andmise süsteem nii, et hindamisel lähtutakse koolis seatud eesmärkidest, sh õpitulemustest, arvestatakse omandatud õpitulemuste ja õppimise protsessi ulatust ja sügavust, täpsustatakse eristava ja mitteeristava hindamise lähtekohti, sh kõrgemate mõtlemistasandite kujunemise ja tähendusliku õppimise lähtekohti.

Tulemus: Koolid kasutavad senisest laiemaid ja terviklikumaid võimalusi õppimise ja arengu toetamise tagasisidestamiseks. Õpilased ja vanemad saavad tagasisidet, mis kajastab lapse tegelikult omandatud teadmisi ja oskusi ning hoiakuid. Järgmine haridustasemele saab selgemat teavet õpilase edenemise ja haridusvajaduste kohta.

Tegevus 1.3: Õpikäsituse rakendamist toetavate koostöövormide loomine ja toetamine (EÕS 1.4.1., 1.4.2)

Muutunud õpikäsituse mõistmiseks ja rakendamiseks on oluline koostöö õpetajate ja õppeasutuste vahel, kooli koostöö lapsevanematega ja koostöö kooli ning kohaliku omavalitsuse ning piirkondlike ettevõtete vahel, selleks:

- 1.3.1 Erinevate koostöövormide ja tegevuste toetamise kaudu soodustatakse osapoolte motivatsiooni koostöö kujunemiseks ja edenemiseks, sh kujundatakse algatuse Huvitav Kool väljumisstrateegia.

Soodustatakse nüüdisaegse õpikäsituse rakendamise võimalusi kohalikku konteksti arvestavalt, kaasates koostöösse kõiki olulisi osapooli (õppija, õpetaja, koolijuht, lapsevanem, kooli pidaja, kohalik kultuuriasutus, ettevõtja jne) .

- Toetatakse õpetajate ja õppeasutuste omavahelist koostööd ja üksteiselt õppimist ning ühisprojekte kultuuri- ja mäluasutuste ja ettevõtetega kõigil haridustasemetel.

Tulemus: Välja on kujunenud õpikäsituse rakendamist soodustavad koostööviisid. Osapoolte vastutus õpikäsituse rakendamise eest on selgemalt määratletud ja võimalused kaardistatud. Algatus Huvitav Kool on esitanud seniste tegevuste tulemuste põhjal sisendi loodavale haridus- ja teadusstrateegiale 2035.

- 1.3.2 **Toetatakse turvalise ja väärtuskeskse ja kaasava õpikeskkonna kujundamist ja hariduskorraldust.**

- Koostatakse ja viiakse ellu kaasava hariduskorralduse arendustegevuste rakenduskava, mis hõlmab komplekselt kõiki riiklikult koordineeritud arendustegevusi erivajadustega õpilaste õppe ja arengu toetamisel.
- Korraldatakse kogemusseminare tuge vajavate õpilastele paindliku õppekorralduse ning vajalike tugiteenuste rakendamiseks.
- Koostatakse juhendmaterjale ning toetatakse uuenduslike koolikorralduslike mudelite rakendamist KOV ja õppeasutuse tasandil.
- Toetatakse asjakohaste programmide tegevust ja rakendamist koolides: koolikiusamise ennetamise kontseptsioon, mis hõlmab terviknägemust erinevate osapoolte rollist ja tegevustest; väärtusarenduse jätkuprogramm 2015 – 2020, mis hõlmab laste ja noorte väärtuskasvatust ning süsteemset väärtusarendust koolides ja lasteaedades.

Tulemus: Arusaamad kaasava hariduse sisust ja tähendusest on erinevate osapoolte (riik, KOV, kool) vahel ühtlustunud ning HEV õpilaste õppekorralduse kontseptsioonis kirjeldatud riiklikud arendustegevused on käivitunud. Kaasava hariduse rakendamise konkreetsed meetmed on kajastatud kõigi koolide õppe- ja arengukavades. Füüsilise ja vaimse kiusamise juhtude arv Eesti haridusasutustes on vähenenud. On suurenenud haridusasutuste arv, kus teadvustatakse väärtuspõhise õpikeskkonna rolli õpilaste arengus.

- 1.3.3 Soodustatakse tugeva koolidemokraatia tekkimist.

- Koostöös Eesti Õpilasesinduste Liiduga, Vabaihenduste Liiduga, teiste ministriumidega taotletakse demokraatliku otsustusprotsessi kui normi väärtustamist koolides. Toetatakse nõustamist (seminare, hea praktika jagamist jms) nii õpilastele, õpetajatele, lastevanematele, koolijuhtidele kui koolipidajatele.

Tulemus: Õppeasutustes on loodud kõikide õpilaste vajadusi arvestav õppimist ja kasvatust soodustav õpikeskkond. Koolide õpilasesindused on oma katusorganisatsiooni kaudu saanud arvestatavaks koostööpartneriks riigile, koolipidajale ja kooli juhtkonnale.

1.3.4 Toetatakse ja arendatakse inimõiguste ja kodanikuharidust, ja meediakirjaoskust.

- Koostöös erinevate kodanikuühiskonna organisatsioonide, teiste ministeeriumide ja ülikoolidega arendatakse inimõiguste haridust, toetatakse sellealaseid tegevusi (mitteformaalse hariduse projekte, nõustamist ja koolitusi õpilastele, õpetajatele, koolijuhtidele ja koolipidajatele).
- Süstematiseeritakse, mõtestatakse, tuuakse kokku ja muudetakse efektiivsemaks erinevate organisatsioonide inimõiguste ja demokraatia hariduse alased tegevused, sh soodustatakse formaal- ja mitteformaalhariduse vahelist koostööd ja sünergiat.
- Süstematiseeritakse ja vajadusel eestindatakse olemasolevad mudelid, materjalid ja head praktikad nii, et need toetaksid Eesti riiklike õppekavade ja nüüdisaegse õpikäsituse rakendamist ning sobiksid just Eesti kooli ja noorsootöö kontekstiga.

Tulemus: Inimõiguste järgimise ja kaasava õppe korraldamise põhimõtted ja väärtuskasvatuse olulisus on kajastatud kõigi koolide õppekavades ja seda võetakse arvesse koolide ja lasteaedade turvalise õppekeskkonna ja, kaasava ja demokraatliku koolikultuuri kujundamisel.

Tegevus 1.4: Andekate õpilaste arengu toetamine

1.4.1. Töötatakse välja andekate õpilaste väljaselgitamise, nende arengu vajaduste märkamise ja toetamise ning õpilaste kõrgemate mõtlemisoskuste kujundamise kontseptsioon. Rakendatakse laiemalt andekatele noortele suunatud programme ja kursuseid. Toetatakse mh Tartu Ülikooli Teaduskooli, Tallinna Tehnikaülikooli tehnoloogiakooli, Tallinna Ülikooli õpilasakadeemiat ja Eesti Maaülikooli loodusteaduste kooli tegevust andekate õpilaste arendamisel.

1.4.2. Laiendatakse osalust riiklikel aineolümpiaadidel, -võistlustel, -konkurssidel, sh toetatakse olümpiaadide ja võistluste ülesannete ja lahenduste andmebaasi pidevat täiendamist ja kättesaadavuse suurendamist, suurendatakse olümpiaadide elektrooniliste ülesannete osakaalu (eelkõige kooli- ja piirkonnavoordes), toetatakse erinevate Eesti piirkondade õpilaste osalust riiklikel aineolümpiaadidel.

1.4.3 Toetatakse rahvusvaheliste ainevõistluste ja – konkursside korraldamist;

Tulemus: Andekate õpilaste arengu toetamise põhimõtted on kajastatud koolide õppekavades. Kasvab õppijate osalus riiklike olümpiaadide kooli- ja piirkonnavoordes; rahvusvahelised olümpiaadid on korraldatud vastavalt standartidele

3.2. Meede 2: Võrdsete võimaluste tagamine üldhariduses

(EÕS 5.1.1., 5.7.1., 5.7.2., 5.7.3.)

Eesmärk: õppekorralduses arvestatakse õpilaste individuaalseid arenguvajadusi. Hariduspoliitiliste otsuste tegemisel tagatakse piisav paindlikkus, et kaasata ja lõimida õpilasi, kes haridussüsteemi sisenevad või lahkuvad sellest eri astmetel või kelle puhul on formaalharidusele juurdepääs raskendatud. Asjakohased osapooled jagavad vastastikku asjakohaseid andmeid õpilaste kohta, et tagada õppimise järjepidevus ja edenemine ning et oleks tugimeetmete osutamise pädevuse arendamise saaks jätkuvalt toetatud.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	sihttase									
4-aastaste kuni kooliealiste laste osakaal alushariduses, sh põhikoolis õppivad 6-aastased (%)	90,4	91,7	91,9	92,6	selgub 2019	95	95	95	95	95
Õppenõustamise teenuseid saanud laste ja õppurite arv		3329	12 422	18 072	26 728	32 500	-	47 500	47 500	47 500
Teenusstandardites sätestatud kvalifikatsiooninõuetel e vastavate spetsialistide osakaal Rajaleidja keskustes (%)	-	-	-	98,2	97,6	75	80	85	85	85
Eesti keelest erineva emakeelega põhikooli lõpetajate osakaal, kes valdavad eesti keelt vähemalt tasemel B1 (%)	68 (2013)	67	67,5	68,7	65,7	78*	82	90	90	90
Vene õppekeelega põhikooli lõpetajate osakaal, kes valdavad eesti keelt tasemel B1 (%)	63,9	63,2	64	61,1	57 (vene õppekeel)/ 62,6 koos keelekõumlusega	78*	82	90	90	90
Eesti keele teise keelena põhikooli lõpueksami ja gümnaasiumi riigieksami keskmine sooritustulemus (SA Innove statistilised andmed Pk/G)	68/69	67/72	67/73	69/73	67/75	71/74	73/74	75/75	75/75	75/75
Eesti keelest erineva emakeelega gümnaasiumilõpetajate osakaal, kes oskavad eesti keelt vähemalt C1 tasemel (%)			17,1	17,5	16,5	22	25	30	30	30
Tiip tasemel oskustega (PISA 5. ja 6. taseme saavutanud) õpilaste osakaal eesti keelest erineva õppekeelega koolis võrreldes eestikeelse kooliga. -Loodusteadused: eesti keelest erineva õppekeelega kool/ eestikeelne kool; -Lugemisoskus: eesti keelest erineva õppekeelega kool/ eestikeelne kool.	6,2/14,5; 2,6/9,7	-	5,8/15,7; 5,4/12,5	-	-	9,0/18,0 5,8/13,7	-	-	määra-takse 2019	-
Madala haridustasemega mitteõppivate 18–24-aastaste eesti emakeele	9,9/9,7	12,4/9,0	11,8/8,1	11,3/9,5	11,6/8,0	erinevust ei ole	erinevust ei ole	erinevust ei ole	erinevust ei ole	erinevust ei ole

ja eesti keelest erineva emakeelega noorte osakaalu (%) erinevus: -eesti emakeelega / -eesti k-st erineva emakeelega										
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

* Sihttaseme saavutamine ei ole realistlik, tõenäoliselt jääb tase samaks.

Sihtrühmad: eelkooliealised lapsed, sh eesti keelest erineva emakeelega lapsed, õpilased, sh erivajadustega õpilased (2017. a seisuga põhihariduse statsionaarses õppes ca 28 400 õpilast), eesti keelest erineva emakeelega õppijad (2017/18 põhihariduse statsionaarses õppes ca 31 900), õppeasutuste õpetajad ja juhid ning muud töötajad (sh tugispetsialistid), lapsevanemad, kohalikud kogukonnad ja partnerid, haridustugiteenuste osutamise ja arendamisega seotud isikud.

Tegevus 2.1: Lapsehoiu ja alushariduse kontseptsiooni elluviimine (EÕS 5.1.1.)

Kontseptsiooni koostamise eesmärk oli alushariduse ja lapsehoiu korralduse muutmine laste ja perede vajadustest ning omavalitsuste võimalustest lähtuvaks. Seaduse kohaselt peavad kohalikud omavalitsused looma lähtudes perede vajadustest koolieelse lasteasutuse ja lapsehoiu kohti. Nii koolieelse lasteasutuse kui lapsehoiu puhul ei tohi vanema osalus olla suurem kui 20% miinimumpalgast. Kõigile 1,5 – 3-aastastele lastele peavad olema kättesaadavad lapsehoiu ning 3 - 6-aastastele alushariduse võimalused kohalikes omavalitsustes. 1,5 – 3-aastaste laste puhul toetatakse eelkõige lapse üldoskuste kujunemist. 3 – 7-aastastele lastele peab olema võimaldatud mänguline õppe- ja kasvatustegevus kõigis koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava valdkondades. Sidustatakse õiguslikud alused koolieelsetele lasteasutustele ja lapsehoidudele.

- 2.1.1 Nõuded hoidudele ja lasteaedadele muudetakse seaduses paindlikumaks ning kohalikele omavalitsustele võimaldatakse suurem otsustusõigus alushariduse ja lapsehoiu korralduse küsimustes.
- 2.1.2 Kaardistatakse 6-aastaste laste osalus lasteaedades ning põhjused, miks kõik lapsed ei ole kaasatud alusharidusse. Analüüsi põhjal kavandatakse meetmed lastele, kes ei käi lasteaias ja vajavad eelkoolieas toetust koolivalmiduse saavutamiseks.
- 2.1.3 Toetatakse kohalikke omavalitsusi koolieelses lasteasutuses töötavatele õpetajatele väärrika töötasu tagamisel.

Tulemus: Võetakse vastu uus alushariduse seadus, mille alusel muudetakse lapse hoidmise ja alusharidusõppe korralduse süsteem sidusamaks ja paindlikumaks. Kõik 6-aastased lapsed on kooliminekuks vajalikul määral ettevalmistatud. Koolieelses lasteasutuses töötava õpetaja töötasu on viidud vastavusse töö keerukuse ja vastutuse ulatusega ning aitab kaasa motiveeritud personali tagamisele.

Tegevus 2.2: Kaasava hariduse ja vajaduspõhiste õppenõustamisteenuste elluviimine ja seire (EÕS 5.7.1., 5.7.2., 5.7.3.)

Kaasava hariduse põhimõte on Eesti seadusandluses sätestatud alates 2010. aastast, mille tulemusel on nii koolid kui koolipidajad üha enam aktsepteerinud hariduslike erivajadustega õpilaste õigust õppida elukohajärgses koolis. Lisaks õppekohtade olemasolule ja eriklasside moodustamise võimalusele tuleb enam tähelepanu pöörata sellele, et lastele ja noortele oleks vajaduspõhiselt tagatud kvaliteetsete õppenõustamisteenuste ja tugisüsteemide

kättesaadavus arendavas võimetekohases õppes osalemiseks. Samuti tuleb luua eeldused senisest suurema haridusliku ja sotsiaalse kaasatuse tagamiseks.

- 2.2.1. Võttes aluseks uuringu „HEV õpilaste kaasava hariduskorralduse toetamiseks loodud koolisiseste meetmete ja koolivälise võrgustikutöö rakendamise tõhusus“ tulemusi ning muudatused Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses, luuakse seadusandluse tasandil senisest paindlikumad võimalused tuge vajavate õpilaste õppe korraldamiseks ning vajalike haridus-, sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonna teenuste kättesaadavuse tagamiseks.
- 2.2.2. Viiakse läbi seire tõhustatud ja erituge vajavatele õpilaste pakutavate tugiteenuste osutamise üle ning vajadusel nõustatakse koole parimate koolikorralduslike ning tugimeetmete rakendamisel.
- 2.2.3. Tagatakse õppenõustamisteenuse vajaduspõhine osutamine kõigis maakondades. Õppenõustamisteenuseid (eripedagoogiline, logopeediline, psühholoogiline ja sotsiaalpedagoogiline nõustamine) osutatakse eelkooliealistele lastele, üldharidus- ja kutseõppeasutuste õppuritele. Lapsevanemaid, haridusasutuste õpetajaid ja tugispetsialiste, haridusametnikke jt lastega seotud isikuid nõustatakse vajalike õppe- ja kasvatuskorralduslike meetmete valikul ja rakendamisel. Viiakse läbi kooliväliste nõustamismeeskondade tööd laste ning õpilaste arengu ja õppe toetamiseks ressursimahukate ja erinevate valdkondade koostööd vajavate meetmete soovitamisel. Tehakse koostööd teiste lastele ning noortele teenuseid pakkuvate asutustega, võimalusel osutatakse lõimitud teenuseid.
- 2.3.4. Tagatakse haridustugiteenuste järjepidev arendamine ja kvaliteet. Selleks koostatakse ja soetatakse metoodilisi ja juhismaterjale, tõstetakse tugispetsialistide pädevust ja väärtustatakse nende kutsetaseme tõstmist. Arendatakse teenuste võrgustikku ning viiakse ellu kvaliteeditegevusi, hinnatakse ja seiratakse teenuste kvaliteeti ja rahulolu nendega ning arendatakse kliendihaldussüsteemi. Kaugnõustamise teenuse arendamiseks töötatakse välja vastavad metoodikad, juhised ning arendatakse välja nõustamiseks sobilik keskkond.

Tulemus: Igakülgset tuge vajavate õpilaste arengu toetamine on koosõlas laste põhiõigustega. Tõhustatud ja erituge vajavad lapsed on varakult märgatud ja neile tagatakse vajalik tugi, kasutades sihipäraseid strateegiaid ja ressursse. Õppenõustamise teenused vastavad kvaliteedinõuetele ja on võrdsetel alustel kättesaadavad kõigis maakondades. Asjakohane kooli puudutav teave tuleb edastada ka kooli pidajatele, piirkondliku või riikliku tasandi asutustele, et toetada riskiõpilastega seotud poliitika kujundamist ja strateegilisi investeeringuid. Õpilased ja pered on kaasatud toe määramise protsessi, et nad saaksid ülevaate hilisematest haridus- või tööhõivevormidest.

Tegevus 2.3: Eesti keelest erineva emakeelega õpilaste toetamine eesti keele omandamisel

Eesti keele õppe kvaliteedi tõstmine lasteaedades ja üldhariduskoolides on eesmärgina sätestatud EÕS-is, Eesti keele arengukavas ja valdkondlikus arengukavas „Lõimuv Eesti 2020“. Peamine eesmärk on tagada eesti keelest erineva emakeelega lastele ja noortele võrdsed võimalused nii elukestvas õppes kui tööturul osalemiseks. Tõhustatakse eesti keele ja eesti keeles õpet ning luuakse senisest enam võimalusi eesti emakeelega ja eesti keelest erineva emakeelega noorte omavaheliseks suhtluseks:

- Pööratakse erilist tähelepanu eesti keele kui teise keele õpetamisele ja õppimisele lasteaiast kuni gümnaasiumini. Panustatakse eest keele kui teise keele õpetajate täiendusõppesse, et keeleõppes kasutatav metoodika oleks tänapäevane. Muude metoodikate kõrval säilitatakse ka keelekümblusprogrammi kvaliteet ja võimalustekohane programmi laienemine, sh toetatakse kahesuunalise keelekümblusprogrammiga alustamist koolides ning selle arengut koolieelsetes lasteasutustes.
- Viiakse läbi analüüs eesti keele õppe kvaliteedist koolieelsetes lasteasutustes ning sellest lähtudes levitatakse edulugusid ning toetatakse lasteaedu tulemuslike õppemeetodite rakendamisel. Koolivalmiduse kaardile kantakse lapse eesti keele kui teise keele oskuse tase lasteaia lõpetamisel.
- Suurendatakse koolide valmisolekut mitmekultuuriliseks õppeks.
- Uuendatakse ja kaasajastatakse eesti keele kui teise keele ainekava põhikoolile, viies see rohkem kooskõlla nüüdisaegse õpikäsitusega, et toetada sujuvat üleminekut eestikeelsele gümnaasiumiõppele.
- Toetatakse jätkuvalt kvaliteetset eesti keele ja eestikeelsete ainete õpet koolides, kus õpivad eesti keelest erineva emakeelega õppurid. Toetus suunatakse samuti õppetöö väliste tegevuste toetamisele, mis aitavad õpilastel sulanduda eesti kultuuriruumi ning praktiseerida eesti keelt (ekskursioonid, tegevused eesti õppekeelega sõpruskoolidega jms).
- Võimaldatakse Eesti-sisest õpilasvahetuse programmi, kus osalevad eesti ja vene kodukeelega noored.
- Toetatakse eesti õppekeelega koole, kuhu asuvad õppima eesti keelest erineva emakeelega õpilased. Koole toetatakse rahaliselt ning nõustatakse teises keeles õpetamise metoodikatest, mitmekultuurilises kooliruumis koosõppimisest ning vajadusel tagatakse õpilastele psühholoogiline tugi. Koolitatakse juhtkondi ning õpetajaid, informeeritakse ühiskonda teises keeles õppimise võimalikkusest ja edulugudest.
- Toetatakse uuringute läbiviimist.
- Toetatakse eesti keele õpet koolieelsetes lasteasutustes, suunates eelkõige kasutama eakohaseid meetodeid ning pakkudes eestikeelseid tegevusi. Toetatakse õppevahendite soetamist ja koolitust/nõustamistegevust.
- Käivitatakse pilootprogramm, lubades pedagoogiliselt põhjendatud paindlikkust keele- ja aineõppe teostamisel kindlaks määratud mitmekeelsetes gümnaasiumites koos süvendatud eesti keele õppega, et gümnaasiumilõpetajad saavutaksid kuue aasta jooksul eesti keele C1-taseme.

Tulemus: Eesti keelest erineva emakeelega lastele ja noortele on tagatud kõigil haridustasemetel võimalused Eesti ühiskonnas aktiivseks toimimiseks ja õpingute jätkamiseks võrdselt eesti keelt emakeelena rääkivate õppuritega. Paraneb eesti keelest erineva emakeelega õpilaste eesti keele valdamise tase nii lasteasutuse, põhikooli kui ka gümnaasiumide lõpetajate seas. Suureneb eesti õppekeelega lasteasutustes, koolides ja keelekümblusprogrammis osalevate eesti keelest erineva emakeelega õppijate arv. Kõik koolid, kuhu saabuvad õpilased teistest riikidest ja kultuurikeskkondadest, on saanud täiendava toetuse õpilaste õpetamiseks.

Tegevus 2.4: IBO õppekavade rakendamise ja Tallinna Euroopa Kooli arengu toetamine

IBO õppekava rakendatakse Tartu Miina Härma Gümnaasiumis ja Tallinna Inglise Kolledžis. Tallinna Euroopa Koolis rakendatakse aga EB (European Baccalaureate) õppekava.

Rahvusvaheliste õppekavade toetamisel lähtutakse põhimõttest, et rahvusvahelised õppekavad on üldjuhul ja eelkõige suunatud välismaalt Eestisse tööle tulnud isikute lastele, kelle puhul on Eesti riigi huvi pakkuda neile Eestis kvaliteetset rahvusvahelist üldharidust.

Tulemus: Rahvusvaheliselt tunnustatud õppekavade rakendamine toetab riigi erinevate valdkondade rahvusvahelistumisega ja rahvusvahelise koostööga seotud tegevusi.

Tegevus 2.5: Õppursportlaste toetamine

Jätkatakse õppursportlastele üldhariduse ja spordikoolituse teenuse osutamist. Jätkatakse koostööd Eesti Olümpiakomitee ja Spordikoolituse- ja teabe SA-ga.

Tulemus: Toetatud on partneritega kokku lepitud arvulises mahus õppursportlaste spordikoolituse läbimist ja üldhariduse omandamist. Toetatud on tippспортlaste kutse- ja kõrghariduse ja treenerikutse omandamist.

3.3. Meede 3: Ligipääsu tagamine üldharidusele

(EÕS 5.5.2., 5.5.6.)

Eesmärk: Luua tingimused koolikohustuse täitmiseks, tagada ligipääs üldharidusele ja vähendada väljalangevust ja õppetöö katkestamist.

Indikaator	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	sihttase									
Põhikoolist väljalangevus statsionaarse õppe kolmandas kooliastmes (%): kokku/ poisid/ tüdrukud	0,6/ 0,7/ 0,3 (12/13)	0,5/ 0,6/ 0,3 (13/14)	0,5/ 0,7/ 0,3 (14/15)	0,3/ 0,4/ 0,3 (15/16)	0,3/ 0,4 / 0,3 (16/17)	hoida taset	hoida taset	<1,0	<1,0	<1,0
Õppetöö katkestajate määr gümnaasiumis (väljalangevus güm. 1. õppeaastal) (%)	1,1 (12/13)	1,1 (13/14)	0,9 (14/15)	0,9 (15/16)	0,8 (16/17)	hoida taset	hoida taset	<0,8	<0,8	<0,8
Munitsipaalkoolide õpetajate keskmine palgatase võrreldes riigi keskmise palgaga	98	102	107	105	105	110*	120*	120*	120*	120*

*2018.a. on rahaliste vahenditega kaetud 108% ning edasised arutelud toimuvad riigieelarve koostamise käigus.

Sihtrühmad: kõik õpilased, üldharidusasutused ja koolipidajad.

Tegevus 3.1: Haridustoetused munitsipaal- ja erakoolidele ning õppekohtade tagamine riigi koolides

Haridustoetusega tagab riik olulisemad vajadused ligipääsu kindlustamisel kvaliteetsele üldharidusele, eelkõige luuakse sellega kooli pidajatele tingimused riiklike õppekavade rakendamiseks. Haridustoetusse kuuluvad üldharidusprogrammi mõistes õpetajate, direktorite ja õppealajuhatajate tööjõukulud, täienduskoolituse toetus ning õppevara toetus, mis toetab õpetajat ja õppijat mitmekesise ja sisuka õpikeskkonna loomisel ning õppe diferentseerimisel vastavalt õppija vajadustele

3.1.1. Toetatakse kohalike omavalitsuste, riigi üldhariduskoolide ja erakoolide õpilaste toitlustamiskulusid kehtestatud piirmäära ulatuses.

3.1.2. Riigi üldhariduskoolide õpilastele kompenseeritakse sõit kodu ja kooli vahel.

3.1.3. Toetatakse kohalike omavalitsusi ja erakoole õpilaskodu teenuse pakkumisel ning majutuskulude hüvitamist riigi koolides kehtestatud piirmäära ulatuses.

3.1.4. Toetatakse vanglaõppe korraldamist.

3.1.5. Rahastatakse ka riigi üldhariduskoolide kogueelarve (sh õpetajate ja koolijuhtide tööjõukulud ning nende täienduskoolituse kulud).

Tulemus: igale õpilasele on tagatud juurdepääs kvaliteetsele kodulähedasele põhikoolile ning mitmeid valikuvõimalusi pakkuvale kodumaakonnas asuvale gümnaasiumile. Väljalangevus ja katkestamine üldhariduses on vähenenud. Õpetajate töötasu on vastavuses töö keerukuse ja vastutuse ulatusega, mis tagab koolis töötamise muutumise arvestatavaks valikuks parimatele koolilõpetajatele.

4. Programmi elluviimist toetavad ja võimaldavad poliitikainstrumendid

EÕS-i Tööturu ja õppe tihedama seostamise programm

Programmi ühe tegevuse raames toimub ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe süsteemne arendamine kõigil haridustasemetel, seega toetatakse ühe olulise üldpädevuse kujundamist.

EÕS-i programm Pädevad ja motiveeritud õpetajad ning haridusasutuste juhid

Programmi kaudu kujundatakse üldhariduskoolide ja koolieelsete lasteasutuste õpetajate ning asutuste juhtide täiendusõppe süsteem. Tallinna Ülikooli ja Tartu Ülikooli juures arendatakse välja õpetajakoolituse kompetentsikeskused. Mõlemad tegevused on määravad muutunud õpikäsituse rakendamiseks koolis. Programmi kaudu töötatakse välja õpetaja töö hindamise põhimõtted ja koostatakse vastavad juhendmaterjalid.

EÕS-i Digipöörde programm

Programmi kaudu kaardistatakse (digitaalse) õppevara olukord, lähtudes õppekava „kaetusest“ kvaliteetse õppevaraga, mille põhjal soetatakse, arendatakse ja luuakse digitaalset õppevara. Samuti uuendatakse põhikooli, gümnaasiumi õppekavades informaatikaõpetust; viiakse ellu uuenduslikke tegevusi toetamaks digilahenduste integreerimist õppeprotsessi ning õppekavaarendust (ProgeTiiger, Tiigrimatemaatika jne), toetatakse õpetajate digipädevuste arendamist ja hindamist, sh õpetajate digipädevuste mudelite väljatöötamine ja hindamine, enesehindamiskeskonna loomine. Õpetajate digipädevuse arendamiseks korraldatakse koolitusi ja tagatakse neile haridustehnoloogiline tugi; töötatakse välja e-hindamisvahendid õppijate võtmepädevuste hindamiseks, e-taseme- ja e-eksamitööd; arendatakse välja e-hindamist võimaldav infotehnoloogilise rakendus (Eksamite Infosüsteem EIS), mida rakendamist kõikidel haridustasemetel, tagatakse üldhariduse omandamiseks vajaliku digitaalse õppevara ja digiseadmete kättesaadavust.

EÕS-i Koolivõrgu programm

Programmi kaudu luuakse võimalused kodulähedase põhihariduse ja kvaliteetse valikuterohke üldkeskhariduse (gümnaasiumihariduse) omandamiseks igas maakonnas. Programmi kaudu toetatakse riigigümnaasiumide loomist igasse maakonda ja nn puhaste gümnaasiumide loomist. Samuti korraldatakse HEV õpilaste koolivõrk. Töötatakse välja ja rakendatakse vastavad rahastamismudelid.

EÕS-i Täiskasvanuharidusprogramm

Programmi kaudu luuakse võimalused haridustee katkestanud või madala haridustasemega inimeste tagasitoomiseks üldharidusõppes. Õppetöö täiskasvanute gümnaasiumides toimub nagu päevastes üldhariduskoolides samade riiklike õppekavade ja üldhariduse seadusandlike aktide alusel. Täiskasvanute hariduses rakendatakse VÕTA süsteemi (varasema õppe ja töötamise arvestamine) ja töötatakse välja selle süsteemi rakendamiseks seadusandlikud võimalused.

Teaduse populariseerimise meede (TAI programm)

- Koolides pakutakse õpilastele õppekava toetavat LTT valdkonna klassivälist tegevust (loodusringid, robotika, programmeerimine, inseneriasjandus, disain, teadus- ja tehnikaklubid, jms), milleks koolid ja koolide haldajad teevad koostööd ettevõtluse, spetsialistide ühenduste, akadeemiliste asutuste ja kutsekoolidega. Koolide õppekavad toetavad avatud õppimist. Töötatakse välja hindamisjuhendid, mis võimaldavad hinnata ka huvitegevuses ja iseseisva õppimise teel omandatud teadmisi. Toetatakse koolide ja õpilaste osalemist rahvusvahelistes ja partnerriikide poolt korraldatavates projektides, konkurssidel ning üritustel. Toetatakse tegevusi, mis loovad uusi seoseid LTT ja muude ainevaldkondade vahel.

- Laiendatakse tehnika ja loodusteaduse alase huvihariduse võimalusi (huviringid, õpilaskadeemiad, teaduskoolid, õpikojad, muuseumiõpe jms). Töötatakse välja meetmed teaduse ja tehnoloogia valdkonna huvihariduse kättesaadavuse suurendamiseks. Üleriigiliselt koolitatakse huvitegevuse juhendajaid, toetatakse nende võrgustumist ja antakse välja õppematerjale. Korraldatakse üleriigilisi konkursse, võistlusi ja huvipäevi õpilastele, mis toovad ühiskonnas nähtavale LTT valdkonna õppe- ja huvitegevuse parimad saavutused. TÜ (Teaduskool) jt ülikoolid mitmekesistavad lisaõpet õpilastele.
- Toetatakse koolide koostööd ettevõtetega, teadus- ja kultuuriasutustega ning looduskeskustega, et võimaldada õpilastele elulähedast õpet väljaspool klassiruumi, eesmärgiga, et uurimistööde ja loovtööde kaudu tutvuksid õpilased teaduse ja tehnoloogia aktuaalsete teemadega ning valdkonnas tegutsevate inimestega.

5. Programmi tegevuste eeldatav mõju läbivatele teemadele

Läbivad teemad	Programmi mõju läbivate eesmärkude saavutamisel
Võrdsed võimalused	Positiivne: programm näeb ette erinevate aine- ja eluvaldkondade lõimist riiklikus õppekavas ning toetab riiklike õppekavade rakendamist alus-, põhi- ja keskhariduses. Programm toetab muutuva õpikäsituse rakendamist, mille kaudu toetatakse õppija individuaalset ja sotsiaalset arengut. Programmi kaudu toetatakse kaasava hariduse printsiipide rakendamist üldhariduses ning eesti keelest erineva emakeelega õppurite toetamist nii keelelises kui sotsiaalses aspektides. Õppenõustamise tegevused on suunatud võrdsete võimaluste edendamisele, samuti ebasoodsamas olukorras olevatele isikutele (puudega ja tervisest jm põhjustest tulenevate erivajadustega lapsed ja noored). Kuna põhikoolis, eriti 7.-9. klassis on suuremas koolist väljalangemise ohus just poisid ja äsja Eestisse teistest riikidest saabunud, vajavad nemad enim tugispetsialistide abi õpingutega toimetulekuks.
Regionaal-areng	Positiivne: Programm toetab Eesti erinevates piirkondades õppivate, ettevõtlike, loovate ja andekate õpilaste toetamist, samuti on eesti keelest erineva emakeelega õpilaste toetamiseks kavandatud mitmeid tegevusi Ida-Viru maakonnas, et tõsta maakonna koolilõpetajate konkurentsivõimet Eesti haridus- ja tööturul. Tõendus põhise võrgustikutöö toetamise kaudu soodustatakse regionaalselt sidusrühmi, kes tegelevad üldhariduse küsimustega, edendavad laiaulatuslikku ja lõimitud õppimiskultuuri, ning aidatakse neil leida parimaid võimalikke lahendusi koostöisel ja paindlikul viisil, väärtustades usaldust ja motivatsiooni, eneseteadlikkust, kommunikatsiooni, koostööd ja kriitilist (enese)refleksiooni. Õppenõustamisteenust arendatakse ühtlaselt kõigis piirkondades, tagades sihtrühmale võrdsed võimalused sõltumata elukohast. Teenuse arendamisel ja pakkumisel lähtutakse piirkondlikust eripärast. Esmatasandi nõustamisteenust pakutakse soodsamatel tingimustel väikevaldade koolidele, mis asuvad eelkõige maapiirkondades ja enamasti äärealadel.
Infoühiskond	Positiivne: programm näeb ette üldhariduse õppekavades kirjeldatud üldpädevuste arendamist ning nende lõimimist

Läbivad teemad	Programmi mõju läbivate eesmärkude saavutamisel
	<p>erinevate aine- ja eluvaldkondadega, muuhulgas on üheks pädevuseks digipädevus, mille arendamisele programm on suunatud. Digipädevus on suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvas ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes; leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades; olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus. Õppenõustamisteenuse kvaliteedi ja teenustele parema juurdepääsu tagamiseks kõikides piirkondades arendatakse välja kliendihalduskeskkond, mis võimaldab analüüsida Rajaleidja keskuste tööd, teenuste protsesse ja nende kvaliteeti. Võetakse kasutusele uusi e-nõustamisteenuseid, samuti pakutakse sihtrühmale teavet ja infot Rajaleidja keskkonnas, õpetatakse noori arvuti vahendusel vajalikku infot otsima.</p>
Riigivalitsemine	<p>Positiivne: programm näeb ette erinevate aine- ja eluvaldkondade lõimist riiklikus õppekavas ning toetab riiklike õppekavade rakendamist alus-, põhi- ja keskkoolides.</p> <p>Muuhulgas on üheks pädevus sotsiaalne ja kodanikupädevus, mille kaudu toetatakse õpilasi toimima aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna ning toetama ühiskonna demokraatlikku arengut; teadma ja järgima ühiskondlikke väärtusi ja norme; austama erinevate keskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, religioonide ja rahvuste omapära; tegema koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerima inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestama neid suhtlemisel. Tugiteenuste arendamisel tehakse koostööd tervishoiu- ja sotsiaalvaldkonnaga ning teenuste osutamisel lähtutakse terviklikkuse ja optimaalsuse printsiibist. Piirkondlikes keskustes kogutav statistika on aluseks valdkonna poliitika kujundamisel.</p>
Keskkonnahoid ja kliima	<p>Positiivne: programm näeb ette erinevate aine- ja eluvaldkondade lõimist riiklikus õppekavas ning toetab riiklike õppekavade rakendamist alus-, põhi- ja keskkoolides. Keskkonna ja säästva arengu teemad on riiklikes õppekavades olulisel kohal ning õppekava rakendamiseks viiakse läbi ka erinevaid õpilaste keskkonna ja säästva arengu alaste hoiakute kujundamisega seotud tegevusi.</p>

6. Programmi juhtimiskorraldus

Programmi täiendatakse igal aastal ühe aasta võrra st kooskõlas riigieelarvestrateegia perioodiga, mis tagab kooskõla riigi eelarvestrateegiaga ning riigi rahaliste võimalustega. Programmi kinnitab haridus- ja teadusminister peale riigieelarve seaduse vastuvõtmist.

Programmi kõikide meetmete, tegevuste elluviimise eest ja sihttasemete saavutamise eest vastutab HTM. Programmi rakendamist juhib HTM-i üldharidusosakond.

Programmi tegevuste elluviimiseks sõlmib HTM tegevuste elluviijatega lepingud.

Programmi täitmise kohta antakse aru igal aastal. Aastaruande koostab HTM koos programmi täiendamise eelnõuga ning arutab vajadusel üldhariduse valdkonna partnerorganisatsioonidega hiljemalt 28. veebruariks.

Programm avalikustatakse HTM-i kodulehel.

7. Tegevuskava

Meetme nr	Tegevus ja lõpptulemus	Vastu taja/ elluvi ija	Tulemus või väljund ja tähtaeg või elluviimise periood					
			2018	2019	2020	2021	2022	
1.1 Meede 1: Üldharidus- õppe kvaliteedi tagamine (EÕS 1.1.1., 1.2.1., 1.2.2, 1.2.3., 1.2.4., 1.4.1, 1.4.2, 3.5.1, 3.5.2.)	Tegevus 1.1 Riiklike õppekavade arendamine (EÕS 1.1.1.).							
	1.1.1. Koolieelse lasteasutuse, põhikooli ja gümnaasiumi riiklike õppekavade ainekavade sisu ja mahu analüüs ning vajadusel muutmine.	SA Innov e, ÜHO	Ainekavade ja üldosade uuendusvajadus on hinnatud	Põhikooli riikliku õppekava ja gümnaasiumi riikliku õppekava muudatused on ettevalmistatud	Õppekavad on uuendatud ja on rakendamisel	Täpsustub 2020	Täpsustub 2020	
		ÜHO	Läbi on viidud IEA ja OECD rah.vah uuringud ja hinnatud õppekava muudatuste rakendumist.	Rahvusvaheliste uuringu toimingud on ajakavas. Õppekava muudatused on ettevalmistatud.	Õppekavad on uuendatud ja on rakendamisel	Täpsustub 2020	Täpsustub 2020	
	1.1.2. Õppeasutuste nõustamine riiklike õppekavade rakendamisel.	ÜHO, SA INNO VE	Läbi on viidud nõustamised koolimeeskondadele ja päringutest tulenevalt individuaalnõustamis ed õpihuvi tõstmiseks, kooliõppekavade nüüdisajastamiseks, koostöövormide arendamiseks.	Koolid on saanud nõustamist nüüdisaegsete riiklike õppekavade rakendamiseks.	kooliõppekavad kui õppe- ja kasvatustöö korraldamise alusdokumen-did regulee-rivad koolidele riiklike õppekavadega antud võimalusi	Sama, mis eelmistel aastatel	Sama, mis eelmistel aastatel	
		1.1.3. Õppijate õpihuvi ja – tulemuste tõstmine, sh huvi LTT valdkonna vastu	ÜHO, SA Tartu KHK	Säästva arengu valdkond on kajastatud kõigi koolide õppe- ja arengukavades.	Õppevara vajadus on kaardistatud ja hankimise tegevused algatatud	Täpsustub 2019	Täpsustub 2020	Täpsustub 2021
	ÜHO		Arvutipõhise statistika õpikäsitust	Arvutipõhise statistika õpikäsitust rakendavate	Täpsustub 2019	Täpsustub 2020	Täpsustub 2021	

Meetme nr	Tegevus ja lõpptulemus	Vastutaja/elluviija	Tulemus või väljund ja tähtaeg või elluviimise periood				
			2018	2019	2020	2021	2022
			rakendavate koolide arv on kasvanud võrreldes 2017.a-ga.	koolide arv on kasvanud võrreldes 2018.a-ga.			
		ÜHO, ülikoolid, MTÜ-d		Õpilased saavad gümnaasiumis esialgse pädevuse LTT teadmiste ja oskuste rakendamiseks erinevatel elualadel.	Suurenenud on LTT valdkonda populariseerivate atraktiivsete valikkursuste hulk, sh koostöös kõrgkoolidega, teadusasutustega ja ettevõtetega	Sama, mis eelmistel aastatel	Sama, mis eelmistel aastatel
		ÜHO, ülikoolid, MTÜ-d	Rakendatakse uusi õppemeetodeid ja mitmekesisustatakse õpikeskkonda õpihuvi ja –tulemuste tõstmiseks.	Uurimusliku ja probleemipõhise õppe osakaal ning väljaspool koolikeskkonda (teadus-, tehnika-, looduskoolides, - keskustes, õpikodades, muuseumides jne) korraldatava õppimise osakaal on kasvanud.	Sama, mis eelmistel aastatel. Karjääriõpe ja Töötukassa poolt (alates 2019. a) pakutav karjäärinõustamine täiendavad teineteist	Sama, mis eelmistel aastatel	Sama, mis eelmistel aastatel
	1.1.4. Õppevara kvaliteedi parandamine ja jälgimine	ÜHO, SA Innove	Koostatud on tegevuskava RÕK õppevara kättesaadavuse tagamiseks ja ülevaade olemasolevast ja uuendamist vajavast õppevarast	Ainevaldkonna eest vastutaja on koondanud tervikpildi õppevara vajadusest ning algatanud tegevused vajaliku õppevara hankimiseks. Õppevara hankimine vastab kavandatule.	Õppevara hankimine vastab kavandatule.	Üldharidusasutustele on kättesaadav kõiki õppeteemasid kattev nõuetekohane ja nüüdisaegset õpikäsituse rakendamist toetav	Õppevara hankimine vastab kavandatule.

Meetme nr	Tegevus ja lõpptulemus	Vastu taja/ elluvi ija	Tulemus või väljund ja tähtaeg või elluviimise periood				
			2018	2019	2020	2021	2022
						vajalik õppematerjal	
	1.1.5. Huvi tõstmine õpilaste liikumisharrastuse suurendamisel.	HTM, SOM	Liikumisõpetuse õppekava on koostatud ja rakendamiseks valmis.	Sama, mis eelmisel aastal	Õppekava rakendamine on alanud	Täpsustub 2020	Täpsustub 2021
	1.1.6. Suurendatakse koolide arvu, kus viiakse läbi riigikaitse- või sisekaitsealast õpetust.	HTM, SIM, KM	Koolide arv on suurenenud vastavalt valdkonna kontseptsioonis seatud eesmärkidele	Koolide arv vastab valdkonna kontseptsioonis seatud eesmärkidele	Koolide arv on vastab valdkonna kontseptsioonis seatud eesmärkidele	Koolide arv on vastab valdkonna kontseptsioonis seatud eesmärkidele	Koolide arv on vastab valdkonna kontseptsioonis seatud eesmärkidele
	1.1.7. Suurendatakse koostööd keskhariduse tasandil kutse- ja üldhariduse valdkonnas.	HTM		Olemas on ettepanekud gümnaasiumi ja kutseõppeasutuste riiklike õppekavade sidustatuse ja õpiteede ning üleminekute paindlikkuse arendamiseks	Üldkeskhariduse õpitulemused on rakendatavad kutsekeskhariduse üldainete õppe moodulitena	Gümnaasiumides rakendatakse kutseõppe sisuliste valikmoodulite põhjal välja töötatud valikkursusi	Õpilased saavad rohkem valida endale huvitavaid väljakutseid, sõltumata koolitüübist
	1.1.8 Informaatika õppe ajakohastamine põhikoolis ja gümnaasiumis.		Valmis on ettepanekud õppe ajakohastamiseks	Koostatud on informaatika valikaine kava põhikoolile ja valikkursus gümnaasiumile.	Riiklikes õppekavades on kirjeldatud informaatika valikaine ja –kursuse õpitulemused	Koolid rakendavad nüüdisaegset informaatika õpet	

Meetme nr	Tegevus ja lõpptulemus	Vastu taja/ elluvi ija	Tulemus või väljund ja tähtaeg või elluviimise periood				
			2018	2019	2020	2021	2022
	1.1.9 . Koolides on kasutusel õppimist ja arengut toetava hindamise nüüdisaegne süsteem	ÜHO	Analüüsitud on õppimist toetava hindamise korralduse ja mõju ning koolide hindamispraktikaid.	Välja on töötatud õppimist toetava hindamise tunnused, korralduse raamistik teaduslikud alused, hindamisskaalad	Koostatud on õppimist ja arengut toetava hindamise juhendmaterjalid. Koolid on saanud asjakohast nõustamist.	Koolid rakendavad õppimist ja arengut toetava hindamise korraldust	
	Tegevus 1.2 Õppeasutuste hindamise, õpitulemuste välishindamise ja hindamispõhimõtete muutmine (EÕS 1.2.1., 1.2.2., 1.2.3., 1.2.4.)						

Meetme nr	Tegevus ja lõpptulemus	Vastu taja/ elluvi ija	Tulemus või väljund ja tähtaeg või elluviimise periood				
			2018	2019	2020	2021	2022
	1.2.1. Valmistatakse ette ja korraldatakse õpitulemuste välishindamist üldhariduses ning tulemuste analüüsi; riigieksamite, lõpueksamite ja tasemetööde koostamisel rakendatakse meetodikat, mis võimaldab hinnata võtmepädevusi ja probleemilahendusoskusi.	VHO, SA Innov e	<p>Alanud on laiendatud funktsionaalsusega (diagnostiline tagasiside ja õppetöö panuse hindamine) ja uue perioodilise läbiviimissüsteemiga e-tasemetööde kasutamine õpitulemuste välishindamisel.</p> <p>Välishindamis-süsteemile tuginedes toimub digipädevuse hindamine põhikooli ja gümnaasiumi lõpuklassides.</p>	<p>Põhikoolidele on kasutatavad üldpädevuste e-hindamisvahendid.</p> <p>Katsetatud on laiendatud funktsionaalsusega (diagnostiline tagasiside ja õppetöö panuse hindamine) teste loodusainetes ja matemaatikas.</p>	Täpsustub 2019	Täpsustub 2020	Täpsustub 2021

Meetme nr	Tegevus ja lõpptulemus	Vastutaja/elluviija	Tulemus või väljund ja tähtaeg või elluviimise periood				
			2018	2019	2020	2021	2022
	1.2.2. Koostöös sidusrühmadega töötatakse välja kvaliteedinäitajad, mis mõeldavad õppeasutuse õppe- ja kasvatusprotsessi tulemuslikkust, tõhusust ja osapoolte rahulolu ja töötatakse välja õppeasutuste välishindamise kriteeriumid, mis toetavad EÕSi rakendumist üldhariduses.	VHO, SA Innove	Üldhariduskoolide kvaliteedinäitajad on avalikustatud (koolikaart). Valminud on sisehindamise käsiraamatud koolidele ja juhendmaterjal pidajatele kvaliteedinäitajate kasutamiseks õppeasutuste välishindamisel.	Koolid kasutavad kvaliteedinäitajaid sisehindamisel	Täpsustub 2019	Täpsustub 2020	Täpsustub 2021
	1.2.3. Viiakse läbi rahvusvahelised võrdlusuuringud üldhariduses (sh 2015. a ja 2018. a – PISA uuringu põhitest, TALIS)		2018. PISA testi põhitesti ja finantskirjaoskuse hindamise testi läbiviimine. PISA 2015 sekundaaranalüüs johtuvalt PISA 2015.	PISA 2018 tulemused on analüüsitud.			
	1.2.4. Toimib süsteem raskustes olevate koolide märkamiseks ja toetus- ning sunnimeetmete kohaldamiseks. Koolipidajad on teadlikumad pidajal lasuvatest kohustustest ja oskuslikumad nende täitmisel			Alustatud on olemasolevate andmete põhjal koolide seiresüsteemi piloteerimist.	Koolide seiresüsteemi on edasiarendatud.	Koolipidajad on teavitatud pidaja kohustustest ja nad on võimekamad nende täitmisel	Sama, mis eelmisel aastal
	Tegevus 1.3 Õpikäsituse rakendamist toetavate						

Meetme nr	Tegevus ja lõpptulemus	Vastutaja/elluviija	Tulemus või väljund ja tähtaeg või elluviimise periood				
			2018	2019	2020	2021	2022
	koostöövormide loomine ja toetamine (EÕS 1.4.1., 1.4.2.).						
	1.3.1. Erinevate koostöövormide ja tegevuste toetamise kaudu soodustatakse osapoolte motivatsiooni koostöö kujunemiseks ja edenemiseks ja kujundatakse algatuse Huvitav kool väljumisstrateegia.	ÜHO, koolid, KOV-d	Algatuse Huvitav Kool tegevustesse kaasatud üldhariduskoolide arv on kasvanud võrreldes 2017.a	Algatuse Huvitav Kool tegevustesse kaasatud üldhariduskoolide arv on kasvanud võrreldes 2018.a Kõigil haridustasemetel toimuv arendustöö arvestab üksteiselt õppimist ja hea praktika vahendamist ning koostööprojekte. Algatuse Huvitav kool on esitanud sisendi haridus- ja teadusstrateegiale 2035	80% üldhariduskoolide st rakendavad mitmesuguseidkoostöövorme .	Täpsustub 2019 Kaardistatud on osapoolte vastutus õpikäsituse rakendamise l ja nende võimalused sellesse koostöö kaudu panustada.	
	1.3.2. Toetatakse turvalise, väärtuskeskse ja kaasava õpikeskkonna kujundamist ja hariduskorraldust ja õpikeskkonna kujunemist.	ÜHO, MTÜ-d, koolid, koolieelsed lasteasutused, KOV-d	60% üldhariduskoolidest ja 70% koolieelsetest lasteasutustest rakendavad turvalisust tagavaid, sh kiusamist ennetavaid programmilisi tegevusi. Kontseptsiooni ja väärtusarenduse jätkuprogrammi rakendamine.	65 % üldhariduskoolides ja 75 % koolieelsetes lasteasutustes rakendatakse turvalisust tagavaid programmilisi tegevusi. Kontseptsiooni ja väärtusarenduse jätkuprogrammi rakendamine.	70 % üldhariduskoolides ja 80 % koolieelsetes lasteasutustes rakendatakse turvalisust tagavaid programmilisi tegevusi. Kontseptsiooni ja väärtusarenduse jätkuprogrammi rakendamine.	75 % üldhariduskoolides ja 85 % koolieelsetes lasteasutustes rakendatakse turvalisust tagavaid programmilisi tegevusi. Kontseptsiooni kaasajastamine	80 % üldhariduskoolides ja 90 % koolieelsetes lasteasutustes rakendatakse turvalisust tagavaid programmilisi tegevusi. Kontseptsiooni

Meetme nr	Tegevus ja lõpptulemus	Vastutaja/elluviija	Tulemus või väljund ja tähtaeg või elluviimise periood				
			2018	2019	2020	2021	2022
							rakendamine
	1.3.3. Soodustatakse tugeva koolidemokraatia tekkimist.	ÜHO, MTÜ-d, koolid, KOV-d	üldhariduskoolides tegutsevate õpilasesinduste arv on kasvanud võrreldes 2017.a	70% üldhariduskoolides tegutsevad õpilasesindused.	Täpsustub 2019	Täpsustub 2020	Täpsustub 2021
	1.3.4. Toetatakse ja arendatakse inimõiguste ja kodanikuharidust ja meediakirjaoskust.	ÜHO, MTÜ-d, ülikoolid, koolid	Toetatakse tegevuse rakendamist koolides ja koolieelsetes lasteasutustes, sh. soodustatakse koostööd teemaga seotud haridusalgatustega ja toetatakse õppekavaarendust.	Sama, mis eelmistel aastatel	Inimõiguste ja kodanikuhariduse valdkond on kajastatud 90% üldhariduskoolide ja 75% koolieelsete lasteasutuse õppe- ja arengukavades.	Toetatakse tegevuse rakendamist koolides ja koolieelsetes lasteasutustes, sh. soodustatakse koostööd teemaga seotud haridusalgatustega ja toetatakse õppekavaarendust.	Toetatakse tegevuse rakendamist koolides ja koolieelsetes lasteasutustes, sh. soodustatakse koostööd teemaga seotud haridusalgatustega ja toetatakse õppekavaarendust.
	Tegevus 1.4 Andekate õpilaste arengu toetamine						
		ÜHO, ülikoolid, MTÜ-	Teadusandekate õpilaste toetus- ja haridusprogrammides (teadus-, tehnika-,	Koostatud on andekate õpilaste arendamise ja toetamise kontseptsioon	Kontseptsioonist lähtuvalt kavandatakse teadusasutuste ja	Sama, mis eelmistel aastatel	Analüüsita kse 2020.a. välja töötatud

Meetme nr	Tegevus ja lõpptulemus	Vastutaja/elluviija	Tulemus või väljund ja tähtaeg või elluviimise periood					
			2018	2019	2020	2021	2022	
		d, SA Tartu KHK, HTM, Tartu Ülikooli Teaduskool, SA Teadusagentuur	looduskoolides, õpikodades jt) osaleb vähemalt 3600 õpilast. Üleriigilistel aineolümpiaadidel, -võistlustel, -konkurssidel on osavõtukordade arv üle 30 000.			kõrgkoolide toetusmehhanismid andekate õpilaste toetamiseks.		toetusmehhanismide mõju andekate õpilaste toetamisele
Meede 2: Võrdsete võimaluste tagamine (EÕS 5.1.1., 5.7.1., 5.7.2., 5.7.3.)	Tegevus 2.1 Lapsehoiu ja alushariduse kontseptsiooni elluviimine (EÕS 5.1.1.)	ÜHO	Koolieelse lasteasutuse õppekava ja põhikooli I kooliastme õppekava on sidustatud, et lapse koolieelsest lasteasutusest kooli liikumine oleks sujuv ja toetatud. Valmib seaduse väljatöötamiskavatsus	Seaduseelnõu on Riigikogus heaks kiidetud ning rakenduskava koostatud.	Tegevused toimuvad vastavalt rakenduskavas sätestatule.	Tegevused toimuvad vastavalt rakenduskavas sätestatule.	Tegevused toimuvad vastavalt rakenduskavas sätestatule.	
	Tegevus 2.2 Kaasava hariduse ja vajaduspõhiste õppenõustamisteenuste elluviimine ja seire (EÕS 5.7.1., 5.7.2., 5.7.3.)	ÜHO, SA Innove	PGS muudatuste rakenduskava koostamine on ette valmistatud.	PGS muudatuste rakenduskava on koostatud	Tegevused toimuvad vastavalt rakenduskavas sätestatule.	Sama, mis eelmisel aastal	Sama, mis eelmisel aastal	
	Tegevus 2.3. Eesti keelest erineva emakeelega õpilaste toetamine eesti keele omandamisel	Eesti Linna de Liit, Eesti	Eesti keele kui teise keele õpetajate täiendusõppevõimalused on mitmekesisitunud.	Eesti keele kui teise keele ainetundide arv on kooskõlas oodatava tulemusega.	Põhikooli lõpetaja keeletase on B2 ja gümnaasiumilõpetajal C1	Sama, mis eelmistel aastatel	Sama, mis eelmistel aastatel	

Meetme nr	Tegevus ja lõpptulemus	Vastu taja/ elluvi ija	Tulemus või väljund ja tähtaeg või elluviimise periood				
			2018	2019	2020	2021	2022
		Maaomavalitsuste Liit		Eesti keele kui teise keele õppekava on uuendatud ning toetatud tänapäevase õppevaraga.			
	Tegevus 2.4. IBO õppekavade rakendamise ja Tallinna Euroopa Kooli arengu toetamine	ÜHO, Koolid,	Sama, mis eelmistel aastatel.	Sama, mis eelmistel aastatel.	Sama, mis eelmistel aastatel.	Sama, mis eelmistel aastatel.	Sama, mis eelmistel aastatel.
	Tegevus 2.5. Õppursportlaste toetamine	HTM, AS Audentes jt partnerid	Sama, mis eelmistel aastatel	Sama, mis eelmistel aastatel.	Sama, mis eelmistel aastatel.	Sama, mis eelmistel aastatel.	Sama, mis eelmistel aastatel.
Meede 3: Ligipääsu tagamine üldharidusele (EÕS 5.5.2., 5.5.6.)	Tegevus 3.1 Haridustoetused munitsipaal- ja erakoolidele ning õppekohtade tagamine riigikoolides	ÜHO					
	3.1.1. Toetatakse kohalike omavalitsuste, riigi üldhariduskoolide ja erakoolide õpilaste toitlustamiskulusid kehtestatud piirmäära ulatuses	HTM					
	3.1.2. Riigi üldhariduskoolide õpilastele kompenseeritakse sõit kodus ja kooli vahel	HTM					
	3.1.3. Toetatakse kohalikke omavalitsusi ja erakoole õpilaskodu teenuse pakkumisel ning majutuskulude hüvitamist	HTM					

Meetme nr	Tegevus ja lõpptulemus	Vastu taja/ elluvi ija	Tulemus või väljund ja tähtaeg või elluviimise periood				
			2018	2019	2020	2021	2022
	riigi koolides kehtestatud piirmäära ulatuses						
	3.1.4 Toetatakse vanglaõppe korraldamist	KVO					
	3.1.5. Rahastatakse riigi üldhariduskoolide kogueelarve (sh õpetajate ja koolijuhtide tööjõukulud ning nende täienduskoolituse kulud).	KVO					

Mihkel Rebane
üldharidusosakonna juhataja